

A MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNYEGYETEM ORVOSI KARÁNAK ELSŐ HÚSZ ÉVÉBEN VÉGZETT GYÓGYSZERÉSZEK

SÁGI ERZSÉBET

A magyar királyi tudományegyetem orvosi karáról több, tartalmas, magas színvonalú közlemény jelent meg napjainkig, ezért nem tartom szükségesnek azt, hogy ismétlésekbe bocsátkozzam, azonban jelen adatközléssel eleddig nem találkoztam nyomtatásban és úgy vélem, hogy a jelen ismertetés hozzásegíthet másokat is az egyetem korai éveinek megértéséhez, az egykorú viszonyok áttekintéséhez.

A forrásokat illetően azt tapasztaltam, hogy több szerző az egyetemi anyakönyv tekintetében tévedésben van a matrikula, vagy beiratkozási könyv és a promóciós könyv — ami az avatottak, graduáltak bejegyzésére szolgált — tekintetében.

A *Hőgyes*-emlékkönyv, melyet alapműnek tekintenek, azt írja: „A gyógyszerészet hallgatóinak létszámáról 1808/9-től kezdve vannak rendszeres feljegyzések.” *Rupp N. János* erről közölt számadatai is helyesbítésre szorulnak. Az első 15 évben végzett patikusok nevét közli a *Mercur von Ungarn* periodika, nevek és évszámok tekintetében hibásan, ezt ismerteti Erney József azonos szöveggel. Egy nemzetközi symposiumon elhangzott és leközzölt előadás szerint pedig az előbbi folyóiratot tekinthetjük az idevágó kutatás forrásának, mivel az egyetemi anyakönyvek megsemmisültek, ami szerencsére nem igaz. Az alábbi névjegyzék közreadása több, régebbi publikáció helyesbítését jelenti, melyeket forrásként nem is kívántunk felhasználni. (1., 2., 3., 4., 5.).

Az *Album Chyrurgorum et Pharmacopoeorum*, a vörös bőrbbe kötött promóciós, magyarul avatási könyv, melyet az 1770. évben fektettek fel, tartalmazza 1771. évtől az 1838/39. tanévig, 1—1479. folyószámig a vizsgázott gyógyszerészek adatait (6).

A kéziratos könyv tartalmazza a folyószámot, a végzett gyógyszerész nevét, vallását, nemzetiségét, születési évét, helyét, mikor, hol, kinél végezte a gyakornoki idejét, mikor tette le az egyetemi vizsgáit és milyen eredménnyel. Nem minden bejegyzés tartalmazza az összes adatot.

Az első húsz évben 170, sorrendben az alábbi, előzőleg tirociniális vizsgával rendelkező gyógyszerész tett vizsgát az orvosi karon és nyert gyógyszerészmesteri diplomát; adataik az alábbiak:

Nevük:

1. <i>Novack</i> Josephus	6. <i>Leser</i> Joannes Franciscus	11. <i>Kerthy</i> Joannes
2. <i>Plenti</i> Jacobus	7. <i>Papirnik</i> Venceslaus	12. <i>Pritz</i> Mathias Ignatius
3. <i>Zaininger</i> Antonius	8. <i>Lachmüller</i> Maximilian	13. <i>Szűts</i> Joannes Bapt.
4. <i>Ris</i> Joannes Josephus	9. <i>Stallner</i> Jacobus Ignatius	14. <i>Müller</i> Franciscus Aloys.
5. <i>Schnirch</i> Antonius	10. <i>Wentzl</i> Josephus Alexius	15. <i>Grósz</i> Samuel

16. <i>Sztupkay</i> Joannes Georg.	56. Reverendus Frater <i>Orzy</i>	100. <i>Institoris</i> Carl Ephraim
17. <i>Moes</i> Samuel Julius	Torquatus	101. <i>Friesl</i> Joannes
18. <i>Raits</i> Georg. Joseph.	57. <i>Wenzel</i> Josephus	102. <i>Hartman</i> Godofred
19. <i>Schmidt</i> David	58. <i>Marincz</i> Joan. Thomas	103. <i>Handtl</i> Samuel
21. <i>Kamelreutter</i> Franciscus	59. <i>Billegh</i> Venceslaus Ignat.	104. <i>Handel</i> Joannes
21. <i>Hammerle</i> Martin	60. <i>Stähling</i> Carolus	105. <i>Albrecht</i> Samuel
22. <i>Skorscheban</i> Peter	61. <i>Czorda</i> Franciscus	106. <i>Kraus</i> Franciscus
23. <i>Pröbstl</i> Josephus	62. <i>Ruzitzka</i> Carolus	107. <i>Kirchbaum</i> Felix
24. <i>Stürtzer</i> Daniel	63. <i>Wagner</i> Ignatius	108. <i>Seelman</i> Joannes
25. <i>Stegmüller</i> Godofred	64. <i>Ballaban</i> Vencesl. Joan.	109. <i>Krailik</i> Joannes Georgius
26. <i>Walther</i> Franciscus Joan.	65. <i>Filep</i> Stephanus	110. <i>Filo</i> Tobias
27. <i>Poshard</i> Joannes	66. <i>Schvartner</i> Joan. Daniel	111. <i>Groess</i> Andreas
28. <i>Antreich</i> Joan. Mich. Math.	67. <i>Führer</i> Joannes	112. <i>Tepfer</i> Ignatius
29. <i>Wladar</i> Adam de Nagy	68. <i>Krupitza</i> Joannes	113. <i>Heismann</i> Joseph
Csepcsen	69. <i>Schneider</i> Franc. Michael.	114. <i>Schikedantz</i> Joseph
30. <i>Kesmarszky</i> Daniel	70. <i>Presetska</i> Venceslaus	115. <i>Feldinger</i> Tobias
31. <i>Hoffmann</i> Dominicus	71. <i>Pfisterer</i> Joannes	116. <i>Martinelli</i> Joannes
32. <i>Stiller</i> Antonius	72. <i>Mudrony</i> Samuel	117. <i>Schneider</i> Blasius
33. Reverendus Frater <i>Fiala</i>	73. <i>Klinger</i> Joseph. Math.	118. <i>Hering</i> Andreas
Paschalis	74. <i>Wozár</i> Samuel	119. <i>Larga</i> Joannes
34. <i>Maugth</i> Tobias	75. <i>Kramer</i> Martinus	120. <i>Philipp</i> Franciscus Paulus
35. <i>Fabianides</i> alias <i>Komjati</i>	76. <i>Moneszky</i> Joannes	121. <i>Kunschak</i> Joannes
Joannes	77. <i>Kecskés</i> Michael	122. Frater <i>Didacus</i> capucinus
36. <i>Hatschenberger</i> Joan.	78. Jacobi vel <i>Lány</i> Joannes	123. <i>Gformer</i> Joannes Michael
Georg.	79. <i>Schwachhofer</i> Ignatius	124. <i>Müller</i> Georgius
37. <i>Doslern</i> Josephus Ignat.	80. <i>Lindner</i> Ludovicus	125. <i>Brosz</i> Joannes Georgius
38. <i>Mathaeides</i> Daniel	81. <i>Körber</i> Josephus	126. <i>Maucks</i> Simon
39. <i>Müller</i> Philippus	82. <i>Ziersen</i> Michael	127. <i>Baumgartner</i> Georgius
40. <i>Kossuth</i> de Udvár Caspar	83. <i>Pintzger</i> Joan. Theophyl.	128. <i>Agnelli</i> Steph. Franc. Xav.
41. <i>Tessariz</i> Stephanus	84. <i>Kherner</i> Casparus	129. <i>Kaltenstein</i> Tobias
42. <i>Tollassy</i> Georgius	85. <i>Pruny</i> Mathias	130. <i>Kopnyik</i> Josephus
43. <i>Öttl</i> Stanislaus Adamus	86. <i>Fraanz</i> Antonius	131. <i>Kern</i> Christian
44. <i>Schuster</i> Joannes	87. <i>Stromp</i> Andreas	132. <i>Langasch</i> Franciscus
45. <i>Spatz</i> Josephus	88. <i>Farkas</i> Stephanus	133. <i>Schvartz</i> Samuel
46. <i>Gertinger</i> Joannes Sam.	89. <i>Knecht</i> Thomas	134. <i>Richter</i> Georgius
47. <i>Kazzai</i> Josephus	90. <i>Gutten</i> Joseph	135. <i>Burckhard</i> Andreas
48. <i>Vinterlich</i> Ferdinand	91. <i>Haberler</i> Petrus	136. <i>Fridrich</i> Paulus
49. <i>Götz</i> Franciscus	92. <i>Korman</i> Franciscus	137. <i>Jaschek</i> Franciscus
50. <i>Rüdiger</i> Christ. Fridr. Aug.	93. <i>Müller</i> Franciscus	138. <i>Schuster</i> Fridericus
51. <i>Feldsteiner</i> Carolus	94. <i>Loy</i> Joannes Ignatius	139. <i>Schiesser</i> Joan. Christoph
52. <i>Pokorny</i> Samuel	95. <i>Joseph</i> Wilhelm	140. <i>Kuntze</i> Dominicus
53. <i>Cerva</i> Paulus	96. <i>Küttel</i> Joannes	141. <i>Szenyitzky</i> Samuel
54. <i>Dietrich</i> Leopold	97. <i>Kitzelini</i> Daniel	142. <i>Länderer</i> Josephus
55. <i>Beer</i> Fridericus	98. <i>Bergh</i> Joannes	143. <i>Boltosch</i> Samuel
	99. <i>Esenpek</i> Cristoph	144. <i>Gerhard</i> Josephus

145. <i>Kessler</i> Martinus	154. <i>Speckenbach</i> Josephus	163. <i>Jupita</i> Joannes
146. <i>Rosmanith</i> Josephus	155. <i>Maucksch</i> Tobias Samuel	164. <i>Vagner</i> Samuel Christoph.
147. <i>Ramuli</i> Franciscus	156. <i>Burg</i> Gottlieb	165. <i>Fejerváry</i> Samuel
148. <i>Institoris</i> Elias	157. <i>Eördög</i> Stephanus	166. <i>Kurz</i> Ferdinandus
149. <i>Lang</i> Franciscus	158. <i>Fekete</i> Josephus	167. <i>Eger</i> Daniel
150. <i>Csajko</i> Franciscus	159. <i>Hitsch</i> Carolus	168. <i>Küttel</i> Joannes
151. <i>Sigerus</i> Petrus	160. <i>Hönsch</i> Joannes Jacobus	169. <i>Maucksch</i> Theofil
152. <i>Magda</i> Josephus	161. <i>Dobay</i> Georgius Samuel	170. <i>Schmid</i> Josephus.
153. <i>Nagy</i> Michael	162. <i>Cziernel</i> Franciscus	

Ez az eredeti kézzel írottak betűhű lejegyzése. Megjegyzem, hogy a XVIII. században a nevek írását illetően nem voltak olyan pontosságra törekvők, mint napjainkban, ezért a későbbiekben ugyanazon személy nevét több alkalommal némi betű eltéréssel, de a hangzásnak megfelelően írták.

Vallásuk:

katolikus:	60	
evangélikus:	43	
református:	<u>7</u>	
Összesen	110,	60 személy esetében nincs adat.

Nemzetiségük a születési hely szerint:

hungarus	94
transsylvanus	16
moravus	19
bohemus	14
austriacus	10
silesius	8
bavarus	5
saxonius	1
slovenus	1
elsassius	1
nincs adat	<u>1</u>
összesen	170

A vizsgázó éveinek száma a tirocínális/egyetemi vizsga idején:

fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves
1. 23/33	9. 22/41	17. 19/23	25. 21/34	33. ? /?
2. 23/43	10. 21/36	18. 19/22	26. 22/33	34. 19/33
3. 19/29	11. 23/26	19. 20/22	27. 16/38	35. 24/28
4. 19/22	12. 18/25	20. 20/28	28. 20/31	36. 22/25
5. 21/36	13. 28/31	21. 36/39	29. 23/29	37. 22/27
6. 18/33	14. 21/40	22. 25/36	30. 20/30	38. 24/29
7. 18/27	15. 16/20	23. 21/35	31. 32/59	39. 15/31
8. 19/24	16. ? /34	24. ? /(+8)	32. 21/40	40. ? /30

fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves	fsz. éves
41. 19/25	61. 19/31	81. 28/36	101. 23/45	151. 21/27
42. 21/24	62. 22/31	82. 18/26	102. 22/30	152. 24/25
43. 22/41	63. 22/25	83. 17/33	103. 20/34	153. 18/30
44. ? /+4	64. 21/28	84. 24/39	104. 22/50	154. 19/22
45. 32/41	65. 24/24	85. 22/34	105. 22/45	155. 20/20
46. 22/26	66. 21/27	86. 19/28	106. 18/28	156. 19/26
47. 21/24	67. 20/31	87. 22/23	107. 19/29	157. 28/30
48. 19/22	68. 23/28	88. 21/26	108. 16/36	158. 19/21
49. 21/27	69. 21/40	89. 21/33	: n. a.	159. 17/18
50. 18/33	70. 24/31	90. 21/21	140. 25/31	160. 18/27
51. 19/37	71. 20/35	91. 17/47	141. 19/24	161. 12/22
52. 20/36	72. 19/23	92. 19/50	142. 24/26	162. 31/23
53. 21/25	73. 24/32	93. 18/18	143. 19/20	163. ? /?
54. 21/27	74. 23/31	94. 18/32	144. 20/23	164. 18/23
55. 19/25	75. 24/26	95. 19/43	145. 19/24	165. 26/30
56. ? /?	76. 22/25	96. 20/48	146. 22/28	166. 24/30
57. 19/22	77. 19/24	97. 20/24	147. 18/29	167. 21/28
58. 20/30	78. 16/24	98. 18/51	148. 25/48	168. 20/23
59. 20/30	79. 17/26	99. 19/37	149. 22/41	169. 20/28
60. 18/25	80. ? /25	100. 18/18	150. 26/33	170. 18/24

109. és 139. folyószám között, az 1786. év végétől az 1787. év végéig ez az adat hiányzik. A fentiekből megállapítható, hogy a régi patikusok általában 18 és 23 éves koruk között tették le a kötelező, patikában töltött gyakorlati idő után a tirocinális vizsgát és ez az 1770. évben kibocsátott *Normativum sanitatis* rendelkezésének érvénybe léptetéséig gyógyszertár tartására, illetve vezetésére jogosította őket. *Veza Gábor* protomedikussá való kinevezése után valós hatalmával élve szorgalmazta a patikusoknak az egyetemi vizsga letételét, annak hiányában szankciókat: pénzbüntetést, sőt a patika bezárását helyezte kilátásba; senki felmentést nem kapott. Az adatok mutatják, hogy több évtizedes — a városi, megyei főorvosok időszakos patikavizsgálati jegyzőkönyveinek tanúsága szerint — eredményes szakmai működés ellenére nem egy esetben 40 éves életkor felett, egy esetben 59 évesen egyetemi vizsgát kellett tenni. Az 1788. évben még találunk két öreget, utánuk már fiatalok jöttek. Az egyetem végzése nem volt alsó korhatárhoz kötve, csak a feltételeknek kellett megfelelni, erre példa a 93. folyószámú ifjabb *Müller Ferenc* Pestről, aki 18 évesen tette le mindkét vizsgáját: 1788. június 18-án a gyakornokit, augusztus 2-án az egyetemit. A 159. folyószámú *Hitsch Károlynak* édesapja elhunytja miatt a családi nagykarolyi patika miatt kellett 17 évesen 1788. szeptember elsején tirocinális, majd 1789 júniusban az egyetemi vizsgát letennie (7).

A vizsga minősítésére az alábbi bejegyzések találhatók:

Excellenter, cum laude, eminens, optimus, preclare, bonus, mediocris.

Az 1773. évben a 9. folyószámú morva, Brünnben született *Stallner Jacobus* neve mellett az áll, hogy *simpliciter admissus*. Ebből arra tudtam következtetni, hogy ő egy máshol szerzett diplomát tudott bemutatni. hasonlót az orvosoknál is láthatunk. A 158. és a 166.

folyószámú jelölt megbukott és pótvizsgát tett. Vizsgadíjat csak eredményes vizsga után kellett fizetni. A második személy tudását 1790. június 8-án minősítették a professzorok elégtelennek, ugyanő július 10-én közepes eredményt ért el. Ebből az tűnik ki, hogy azidőt meg nem kellett egy év múlva pótvizsgára jelentkezni.

Az egyetemi vizsgák tényleges ideje az alábbi volt:

Nagyszombat	36. 1779. 07. 02.	73. 1785. 02. 07.
	37. 1779. 07. 12.	74. 1785. 03. 07.
1. 1771. 08. 21	38. 1779. 08. 13.	75. 1785. 03. 25.
2. 1771. 12. 13	39. 1779. 08. 23.	76. 1785. 06. 03.
3. 1772. 05. 04.	40. 1779. 09. 03.	77. 1785. 08. 04.
4. 1772. 05. 05.	41. 1779. 09. 03.	78. 1785. 08. 16.
5. 1772. 05. 08.	42. 1779. 11. 23.	79. 1785. 08. 16.
6. 1772. 07. 22.	43. 1779. 12. 31.	80. 1785. 08. 25.
7. 1772. 09. 02.	44. 1780. 05. 27.	81. 1785. 08. 25.
8. 1772. 09. 02.	45. 1780. 10. 11.	82. 1785. 11. 21.
9. 1773. 01. 21.	46. 1780. 10. 12.	83. 1785. 12. 14.
10. 1774. 06. 24.	47. 1781. 02. 17.	84. 1785. 12. 30.
11. 1774. 06. 28.	48. 1781. 03. 28.	85. 1786. 03. 29.
12. 1774. 07. 20.	49. 1781. 12. 14.	86. 1786. 04. 05.
13. 1774. 07. 21.	50. 1782. 03. 14.	87. 1786. 04. 05.
14. 1774. 08. 02.	51. 1782. 04. 15.	88. 1786. 04. 28.
15. 1774. 08. 10.	52. 1782. 08. 05.	89. 1786. 04. 28.
16. 1774. 12. 06.	53. 1782. 08. 06.	90. 1786. 05. 24.
17. 1775. 01. 11.	54. 1783. 03. 06.	91. 1786. 07. 17.
18. 1775. 02. 08.	55. 1783. 04. 10.	92. 1786. 08. 02.
19. 1775. 02. 20.	56. 1783. 04. 29.	93. 1786. 08. 02.
20. 1775. 08. 10.	57. 1783. 04. 30.	94. 1786. 08. 03.
21. 1775. 08. 10.	58. 1783. 07. 03.	95. 1786. 08. 22.
22. 1775. 11. 29.	59. 1783. 08. 08.	96. 1786. 08. 22.
23. 1775. 12. 01.	60. 1783. 08. 19.	97. 1786. 08. 22.
24. 1776. 01. 08.	61. 1783. 08. 24.	98. 1786. 08. 23.
25. 1776. 02. 26.	62. 1784. 03. 18.	99. 1786. 08. 23.
26. 1776. 09. 05.	63. 1784. 03. 26.	100. 1786. 08. 23.
27. 1776. 09. 06.	64. 1784. 04. 25.	101. 1786. 09. 11.
28. 1777. 04. 02—03.	65. 1784. 07. 03.	102. 1786. 09. 11.
29. 1777. 02. 08—09.	66. 1784. 07. 31.	103. 1786. 09. 11.
30. 1777. 06. 13.	67. 1784. 08. 07.	104. 1786. 08. 31.
	68. 1784. 08. 07.	105. 1786. 08. 31.
	69. 1784. 08. 07.	106. 1786. 08. 31.
Buda		107. 1786. 10. 11.
31. 1777. 12. 17.		108. 1786. 10. 11.
32. 1777. 12. 13.	Pest	109. 1786. 12. 20.
33. 1778. 01. 09.	70. 1784. 12. 22.	110. 1786. 12. 20.
34. 1778. 08. 26.	71. 1784. 12. 22.	111. 1787. 04. 18.
35. 1779. 02. 13.	72. 1785. 01. 11.	

112. 1786. 12. 20.	132. 1787. 10. 02.	152. 1788. 11. 17.
113. 1787. 05. 22.	133. 1787. 10. 02.	153. 1789. 06. 04.
114. 1787. 04. 18.	134. 1787. 10. 08.	154. 1789. 06. 19.
115. 1787. 04. 30.	135. 1787. 10. 08.	155. 1789. nincs adat
116. 1787. 04. 30.	136. 1787. 10. 12.	156. 1789. 06. 22.
117. 1787. 05. 04.	137. 1787. 10. 12.	157. 1789. nincs adat
118. 1787. 05. 31.	138. 1787. 10. 12.	158. 1789. 06. 04.
119. 1787. 05. 25.	139. 1787. 10. 20.	159. 1789. 06. 27.
120. 1787. 05. 30.	140. 1787. 12. 20.	160. 1789. 10. 01.
121. 1787. 05. 30.	141. 1788. 04. 14.	161. 1789. nincs adat
122. 1787. 06. 02.	142. 1788. 05. 08.	162. 1789. 10. 28.
123. 1787. 06. 02.	143. 1788. 06. 16.	163. 1789. 11. 30.
124. 1787. 01. 23.	144. 1788. 06. 16.	164. 1790. 05. 25.
125. 1787. 01. 23.	145. 1788. 06. 18.	165. 1790. 06. 08
126. 1787. 01. 23.	146. 1788. 06. 18.	166. 1790. (06. 08) 07. 10.
127. 1787. 01. 27.	147. 1788. 06. 19.	167. 1790. 08. 30.
128. 1787. 01. 27.	148. 1788. 07. 16.	168. 1790. 08. 30.
129. 1787. nincs adat	149. 1788. 07. 16.	169. 1790. 08. 30
130. 1787. 01. 28.	150. 1788. 09. 15.	170. 1790. 11. 22.
131. 1787. 01. 28.	151. 1788. 10. 20.	

Az eredeti bejegyzés olykor több hónapos eltéréssel sem követi az időrendet, nem nyomdahiba történt.

Az 1771. év és 1790. év között az egyes hónapokra az alábbi számú vizsgázó jutott:

január	12	május	13	szepember	10
február	7	június	18	október	15
március	8	július	12	november	6
április	15	augusztus	38	december	15

ennek végösszege azért nem 170, mert nincs mindenütt adat.

A fentiekből kitűnik az, hogy a vizsga idejét nem lehetett a tanulmányi év befejezéséhez kötni. Ez azt is jelenti, hogy abban az időben névleges volt a három hónapos, majd később az egy éves tanfolyam a gyógyszerészek esetében, akik nem tudták a patikájukat hosszabb időre zárva tartani.

A *Matricula* vagy immatrikulációs könyv — ezt az orvosokkal együtt vezették — gyógyszerészek esetében tartalmazza 1774. évtől 1784. évig 58 beiratkozott gyógyszerész nevét. Ezt követően a *matricula* vezetését több évtizedre felfüggesztették. A beiratkozás ingyenes volt. Volt aki beiratkozott és nem itt, hanem Bécsben vizsgázott, volt aki a tárgyidőben vizsgázott anélkül, hogy anyakönyvezték volna, volt akinek a jelentkezését késedelmesen vezették be (8).

Nem tartom érdektelennek a bemutatását, hogy a jelölt urak *a jelentkezést követően mennyi idő múlva vizsgáztak.*

A promóciós könyv folyószáma szerint:

fsz.	beiratkozás	vizsga ideje
16.	1774. 11. 24.	1774. 12. 06.
17.	1774. 11. 08.	1775. 01. 11.
18.	1775. 02. 06.	1775. 02. 08.
19.	1775. 02. 13.	1775. 02. 20.
20.	1775. 08. 08.	1775. 08. 10.
21.	1775. 08. 08.	1775. 08. 10.
22.	1775. 11. 27.	1775. 11. 29.
23.	1775. 11. 26.	1775. 12. 01.
24.	1776. 01. 06.	1776. 01. 08.
25.	1776. 02. 26.	1776. 02. 26.
26.	1776. 09. 04.	1776. 09. 05.
27.	1776. 09. 05.	1776. 09. 06.
:		
49.	1781. 12. 13.	1781. 12. 14.
50.	1782. 03. 13.	1782. 03. 14.
51.	1782. 04. 11.	1782. 04. 15.
52.	1782. 08. 03.	1782. 08. 05.
53.	1782. 08. 03.	1782. 08. 06.
54.	1783. 03. 04.	1783. 03. 06.
55.	1783. 04. 08.	1783. 04. 10.
56.	1783. 04. 29.	1783. 04. 29.
57.	1783. 04. 29.	1783. 04. 30.
58.	1783. 07. 02.	1783. 07. 03.
59.	1783. 08. 07.	1783. 08. 08.
60.	1783. 08. 18.	1783. 08. 19.
61.	1783. 08. 24.	1783. 08. 24.
:		
65.	1783. 12. 03.	1784. 07. 03.
:		
170.	1790. 06. 01.	1790. 11. 22.

A fentiek egyértelműen azt bizonyítják, hogy a zömükben már nem iskolás korú gyógyszerészek nemcsak hogy az év bármely napján vizsgázhattak, hanem azt is, hogy gyakran egy-két napnál többet nem töltöttek el az egyetemen. Az Országos Levéltár helytartótanácsi anyagában különösen 1783. évtől, az azt követő években halmozottan jelenik meg jelentés arról, hogy az érintettek a vizsgakötelezettségüknek eleget tettek. Itt van egy, az egyetem által küldött névjegyzék az 1770. és 1786. szeptember 12. között graduáltakról. Nagy számban található eredeti és másolatban megküldött oklevelek. A bécsi orvoskari diplomák feltüntetik a szövegben azt a körülményt, hogy a jelölt az előírt tanulmányi időt az egyetemen letöltötte-e, vagy csak vizsgázni ment-e, ez utóbbi ott is az idősebbek esetében volt jellemző (9).

Jelen közleménnyel az egyetemi évek első két évtizedének egyes jelenségeit kívántam bemutatni. Kiolvasható belőlük az a következtetés, hogy a *Normativum sanitatis* rendelkez-

zéseinek végrehajtása kibocsátását követően bizonyos türelmi idő után megvalósult, egyben fel szerettem volna hívni a figyelmet arra, hogy a régi történések megismeréséhez a tiszta forrás felkutatása és feltárása elengedhetetlen követelmény.

ERZSÉBET SÁGI D Pharm.
H-1093 Budapest
Lónyay u. 14.

IRODALOM

1. *Högyes Endre*: Emlékkönyv a budapesti királyi magyar Tudomány Egyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről. Budapest, 1896. Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat. 127. o.
2. *Rupp N. János*: Adatok a M. Kir. Tudományegyetem Orvoskar fennállásának százados ünnepén. Adatok a M. Kir. Egyetemi Orvosi kar százados történetéhez. Egyetemi, Buda 1871. 191. o.
3. *Kovachich Márton György*: Mercur von Ungarn 1786. Buda, II. 721. o.
4. *Ernyey József*: A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság értesítője XI. évf. 5. (1935) 484. o.
5. *Lesky, Erna—Wandruszka, Adam*: Gerard van Swieten und seine Zeit. Studien zur Geschichte der Universität Wien. VIII. Wien, Böhlau, 1973. 155. o.
6. *Album Chyrurgorum et Pharmacopoeorum*. Helye: Orvostudományi Egyetem, Budapest, Üllői út 26.
7. *MOL*. Htt. Depart. sanit. C 86 1789-1-127.
8. *Matricula Facultatis Medicae Tyrnaviensis*. Helye: Orvostudományi Egyetem, Budapest, Üllői út 26.
9. *MOL*. Htt. Depart. sanit. C 66 1786-34-31.

SUMMARY

The present paper, summarizing the results of original archival researches, gives a survey on the beginnings of the pharmaceutical education in Hungary at the end of the 18th century. While analysing the documents the author calls our attention to some stubborn errors and mistakes of the former historical literature as well.

The paper — based on the data of the promotional book — presents a list including names, nationality and religion of those 170 students of pharmacy, who completed their studies during the first 20 years of pharmaceutical education in Hungary. Comparing the dates of tirocinial and those of university examinations respectively, the author proves that sometimes even 40 or 59 years old, respected pharmacists were forced to take their exams at the university. Having made a comparison between the register of students and that of promotions the author concludes that until 1788 the studies took three months or a year only in theory, for candidates actually did not attend university courses at all. In the case when one failed, a short preparation for a make-up exam was also available. Data prove, that the requirements of the royal decree, a centrally made regulation, called *Normativum Sanitatis* — in spite of the difficulties caused e.g. by the lack of handbooks — could be more or less responded. (The circumstances of the courses are going to be analysed in a further paper.)